

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY

Dějepisná olympiáda
51. ročník, 2021/2022
Okresní kolo – zadání II. kategorie

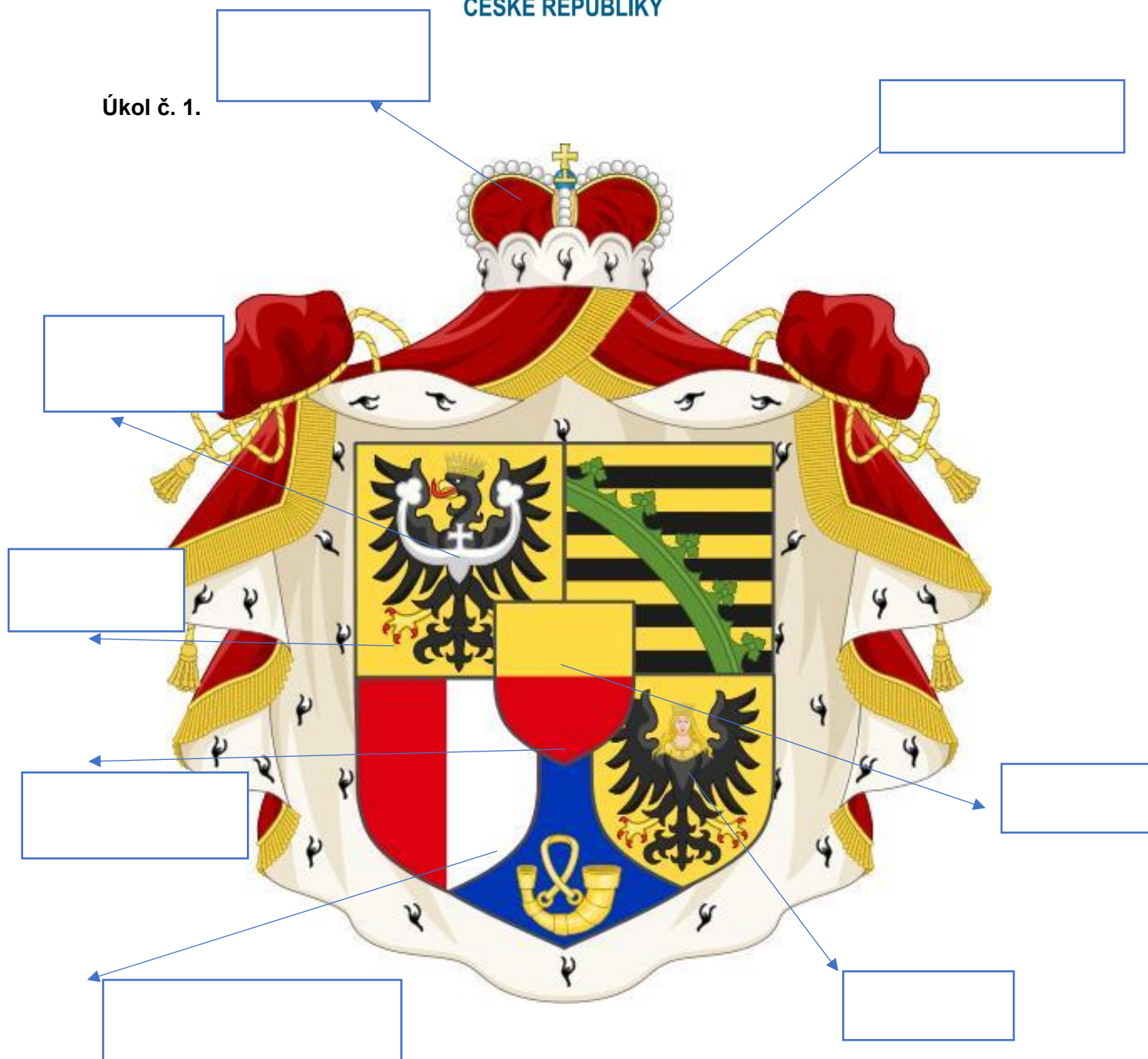
přidělené soutěžní číslo	body celkem

Jméno a příjmení:

Tematické zaměření ročníku: „**Šlechta v proměnách času**“.

Důležité upozornění – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat **80 bodů**.

Úkol č. 1.

Na obrázku vidíte velký erb knížecího rodu Liechtensteinů. Dokážete popsat jeho jednotlivé části a správně je přiřadit? Vybírejte z pojmů pod zadáním. Dva z navržených pojmů nevyužijete.

Pojmy: dělený štít, harpyje, helm, jednorožec, koruna, perisonium, polcený štít, srdeční štítek, stan, zbroj.

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY

Úkol č. 2

Stávalo se, že se rodová šlechtická jména v průběhu času měnila, například po roce 1500 hraběcí tyrolský rod Lichtenstein přijal ještě přídomek Castelnor, či ze šlechtického rodu Clam vznikl v roce 1757 rod Clam-Gallas. Jak je to možné? Vyberte dvě správné odpovědi.

- a) Šlechtický rod mohl ke svému jménu přijmout ještě název dalšího získaného rodového sídla.
- b) Pokud poslední žijící potomek významného rodu neměl dědice, mohl své příjmení přenést adopcí nebo sňatkem na jinou šlechtickou osobu, která z vděčnosti poté připojila jeho rodové jméno ke svému.
- c) Pokud si potomek méně významného rodu vzal za ženu vysoce urozenou šlechtici, přijal její rodové jméno k tomu svému, aby věhlas význačnějšího rodu nezanikl.
- d) Přidáním dalšího rodového jména se šlechtický rod přihlásil k jinému šlechtickému rodu z minulosti, se kterým byl genealogicky spřízněn nebo souzněl s jeho myšlenkovými ideály.
- e) Pokud se člen šlechtického rodu něčím vyznamenal, například velením ve vítězné bitvě, mohl si místo své slávy připojit ke jménu.

2	
---	--

Úkol č. 3

S nástupem osvícenství se postupně změnila náplň zahraničních pobytů aristokratů. V souladu s osvícenskými zásadami se kladl především důraz na:

- a) studium na univerzitě či šlechtické akademii
- b) učení se skrze samotné poznání světa, jeho zákonů, krajů, měst a obyvatel
- c) získání diplomatických zkušeností
- d) osvojení si cizích jazyků

2	
---	--

Úkol č. 4

Na základě uvedeného textu rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda platí (ANO), či nikoliv (NE).

„Výchova není ... naše vlastní dílo, ale dílo náhody. Sebevzdělávání je naproti tomu dílo naší vlastní volby a snah. Existuje však mnoho prostředků, skrze které se dá dosáhnout sebevzdělávání, ale jedním z nejvznešenějších je cestování.“

Cestování je jedinou cestou k sebevzdělávání.

ANO - NE

Výchova člověka je výsledkem jeho vlastních rozhodnutí.

ANO - NE

Sebevzdělávání a výchova jsou v tomto textu synonyma.

ANO - NE

3	
---	--

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Úkol č. 5

Na základě uvedených textů rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda platí (ANO), či nikoliv (NE)

„Někteří osvícenci zastávali názor, že se urození během zahraničních výprav věnují většinou jenom zábavě a jedí či pijí jako ve své vlasti, v důsledku čehož skutečně nepoznávají svět kolem sebe...Proti se stavěli také kameralisté...vzhledem k faktu, že šlechtičtí mladíci utráceli peníze v zahraničí, zaznívala poměrně často domněnka, že tyto pobyty nejsou z ekonomického hlediska pro zemi, z níž pocházeli, výhodné.“

Většina osvícenců zastávala názor, že cestování nepřináší užitek.	ANO - NE
Mladí šlechtici byli kritizováni mimo jiné za nevázaný život během cest.	ANO - NE
Podle některých byla zahraniční cesty přínosem především pro státní pokladnu.	ANO - NE
Postoj finančníků k zahraničním cestám odpovídá principům merkantilismu.	ANO - NE

4

Úkol č. 6

Zkušenosti ze svých zahraničních cest využili urození cestovatelé mimo jiné například k vytváření krajinářských parků na svých panstvích. Kam bychom se mohli vydat na prohlídku spolu s:

a) Aloisem I. Josefem z Liechtensteina	a) -
b) Janem Rudolfem Černínem z Chudenic	b) -
c) Hugo Františkem ze Salm-Reifferscheidtu	c) -

Vyberte z následujících možností. Ke jménu patří i více možností.

1. do Lednicko-valtického areálu
2. do Krásného Dvora
3. do Rájce nad Svitavou
4. do Valče
5. do Petrohradu

4

Úkol č. 7

A. Jednou z poměrně nákladných zábav šlechty byl parforsní hon. V Čechách tento způsob lovu zvěře zavedl koncem 17. století hrabě František Antonín Špork (1662–1738).

Jak se mohl s pravidly zábavy, která pochází z Francie, dopodrobna seznámit? Vyberte nejpravděpodobnější možnost.

- a) Hrabě Špork si pravidla přečetl v denníku Loveckého spolku, který pravidelně odebíral.
- b) Pravidla hraběti Šporkovi dopodrobna popsal Matyáš Bernard Braun, který byl na hon přizván při portrétování kardinála Mazarina.
- c) Hrabě Špork byl velký milovník lovu, proto si zařídil možnost techniku lovu studovat přímo na dvoře Ludvíka XVI.
- d) Hrabě Špork byl ve Francii na tzv. kavalírské cestě a honu se tam zúčastnil.
- e) Hrabě Špork do Čech pozval francouzského dvorního lovčího hraběte Franze Serapha ze Stadionu.

1	
---	--

B. Součástí parforsního honu bylo i tzv. halali, díky čemuž se do Čech dostal i jeden nový předmět. Zakroužkujte jeho obrázek.

A

B

C

D

E

1	
---	--

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

- C. Parforsní hony se postupem času staly velice atraktivní zábavou a jsou jí v podstatě dodnes. Představte si, že připravujete historickou publikaci týkající se parforsních honů. Vyberte z nabízených obrázků ty, které byste v publikaci mohli využít k ilustraci právě těchto honů. Jako nápoděvu využijte historický popis honu od Aloise Jiráska.**

Zahořanskou oborou a přilehlými lesy byly prosekány aleje, z nich každá měla své jméno, a jež všechny tvořily pravidelnou, systematickou síť. Protínající se aleje tvořily „leče“, oddělení to namnoze podoby čtvercové o třicíti a více jitrech. Lečemi těmi vedly tu a tam stezky pro jízdné. Hluboko v tomto rozsáhlém lovišti, prostřed lesa na nevelké pasece stál osamělý, zděný pavillon, útulek lovících vrchností za různých příhod a nehod, často také místo jejich oddechu a odpočinku. ...

...Nad oborou, zahalenou ještě ranním šerem, bledlo nebe jasným, východním pruhem. Panstvo na Zahořanském zámku pohříženo bylo tou dobou ještě ve hluboký spánek. Jen nádvoří zámecké počalo živnouti; zvláště v konírnách, plných loveckých koní, byl čilý ruch. Hraběcí štolba ve tváři celý zarudlý, rozespálý, zhusta zívaje na vše dohlížel a rozkazy dával. ...

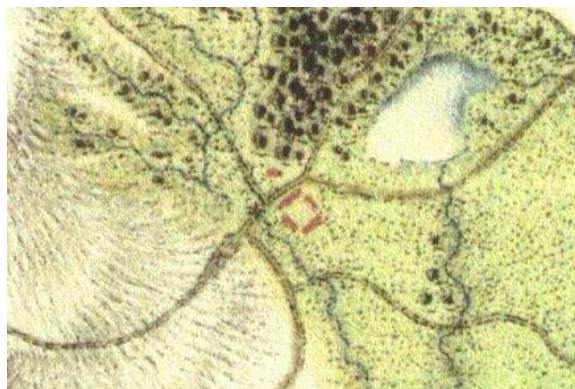
...Holci vyváděli na svorách smečky četných ohařů, jejichž štěkot hlasně se kolem rozléhal. Bylo jich dobře přes sto. Za smečkami vyjeli polesný, štolba a objezdní, vedoucí s sebou koně lovecké i podložené. Vedli je do loviště na místa určená ku přisedání. Jen smečky ohařů a pikérští koně, určené k nahánění zůstali na dostaveníčku, jak je byl prve myslivecký v zámku ohlásil.

(Text byl pro potřeby olympiády zkrácen.)

A

B

C

D

E

F

3	
---	--

Úkol č. 8

Koho označil císař Josef II. za „státu neužitečný nábytek“?

- a) církevní hodnostáře
- b) bohaté měšťany
- c) dvorskou šlechtu
- d) velení armády

1	
---	--

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Úkol č. 9

Kdo podle vás...

- a) stál v čele Královské české společnosti v roce 1784?
- b) v roce 1781 dal vystavět v Praze dnešní Stavovské divadlo?
- c) stál u zrodu Vlasteneckého muzea v Čechách?
- d) zastával funkci zemského historiografa v 1. polovině 19. století v Čechách?

Doplňte celá jména:

- a) -
- b) -
- c) -
- d) -

4	
---	--

Úkol č. 10

Významnou osobností rodu Buquoyů byl hrabě Jan Nepomuk Josef (1741-1803). Jeho poddaní jej nazývali „otcem chudých“.

A. Přečtěte si pečlivě text a odpovězte na otázky pod ním.

Hrabě Jan Nepomuk a jeho tajemník Bernhard Joseph Spatzierer byli duchovními otci systematické péče o chudé, jaká neměla v tehdejší střední Evropě obdoby. Chudí se museli registrovat a byli klasifikováni podle čtyř stupňů potřebnosti. Jedna denní dávka byla stanovena jako třetina místní mzdy nádeníka. Ročně měli chudí dostávat peníze na jedny kalhoty, dvě hrubé košile, jeden pár vlněných punčoch a pár bot, každé dva roky vlněný či polovlněný kabát a každé tři roky jeden pánský klobouk nebo čepici. U žen to byla vlněná či polovlněná jupka, polovlněná sukně, hrubá černá či hnědá plátěná zástěra, šátek na hlavu, dvě hrubé košile, pár hrubých vlněných punčoch a pár bot.

Jak by se nazývala aktivita hraběte Jana Nepomuka dnes?

- a) sponzoring
- b) charitativní činnost
- c) obchodní činnost
- d) politická činnost

1	
---	--

B. V čem viděl hrabě Jan Nepomuk příčinu nouze a chudoby? Správné odpovědi jsou dvě.

- a) v nedostatečné péči poddaných
- b) v přehnaných nárocích šlechty
- c) v nedostatečném obecném vzdělání
- d) v chybějící výchově k práci

2	
---	--

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

C. Aktivita hraběte Jana Nepomuka byla daleko širší. Označte výroky, které jeho aktivity popisují. Správných odpovědí je více.

- a) Z pověření císaře Františka Josefa II. spravoval dobročinné ústavy a nadace v celé monarchii.
- b) Vytvořil soustavu horských říček a umělých nádrží k plavení dříví z Novohradských hor do Českých Budějovic.
- c) Z pověření císaře Františka Josefa II. mapoval církevní majetky ve svém panství.
- d) Založil první lesnické učiliště v Jakuli u Nových Hradů.
- e) Spolu s děkanem Kindermannem založil v Kaplici školu bez fyzických trestů a se zavedením odborných předmětů (chování dobytka, šití, obdělávání půdy...).

4	
---	--

Úkol č. 11

Hrabě Kristián Filip Clam-Gallas žil v letech 1748–1805 a byl mimo jiné významným podporovatelem umění. Dokonce zpřístupnil část svého sídla veřejnosti a udělal z něj první hradní muzeum ve střední Evropě. Představte si, že jste kurátorem tohoto muzea a máte utřídit sbírky. Vyberte tři předměty, které mohl do muzea uložit již hrabě Kristián.

A

B

F-04423

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

C

D

E

F

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY

Úkol č. 12

A. Říkalo se mu „moravský Howard“. Jeho cesty do zahraničí měly jediný cíl: získat poznatky z medicíny a pomáhat druhým. Označte šlechtice, který díky těmto cestám přetvořil svůj barokní zámek v Buchlovicích na nemocnici.

- a) Leopold I. Berchtold z Uherčic
- b) Jan Rudolf Černín z Chudenic
- c) Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic
- c) Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka

2	
---	--

Tento šlechtic mimo jiné napsal kolem roku 1806 Thomasi Smithovi:

„Můj špitál zřízený pro moje poddané a bezmocné cizince byl po bitvě, během níž se okna mého prastarého hradu nepřetržitě otřásala, k největšímu užitku. Ve dne i v noci byli bloudící ranění přijímáni a nejlépe opečováváni mými velmi aktivními ranhojiči.“

B. Kde se zmiňovaná bitva pravděpodobně odehrála?

- a) u Olomouce
- b) u Slavkova
- c) u Sadové
- d) u Přibyslavi

1	
---	--

C. Který prastarý hrad patřil rodině moravského Howarda?

- a) Buchlov
- b) Valtice
- c) Bítov
- d) Pernštejn

2	
---	--

Úkol č. 13

Kdo to byl Joseph Hardtmuth? Vyberte všechny správné odpovědi.

- a) botanik a dendrolog
- b) „tužkový magnát“
- c) jeden ze stavitelů Lednicko-valtického areálu
- d) vynálezce přelomu 18.-19. století
- e) významný rakouský chirurg

3	
---	--

Úkol č. 14

Prohlédněte si dvě typické ukázky černého hyalitového skla, které se začalo vyrábět na počátku 19. století. Zaškrtněte, zda jsou následující tvrzení o hyalitovém sklu pravda (ANO), nebo lež (NE).

- a) Na vynalezení výrobního postupu se podílel hrabě Jiří František August Buquoy. ANO – NE
- b) Hyalitové sklo vyráběl hrabě František Arnošt Harrach. ANO – NE
- c) Sklo se používalo k uchovávání léků, které nemohly být vystaveny světlu. ANO – NE
- d) Hyalitové nádobí bylo považováno za luxusní zboží. ANO – NE
- e) Nápad na zdobení skla zlatem měla kněžna Eva z Rožmberka. ANO – NE
- f) Sklo používali alchymisté na dvoře Františka Josefa I. ANO – NE
- g) Ke zdobení skla se používaly mimo jiné motivy staré Číny. ANO – NE
- h) Výrobní postup je dodnes obestřen nejasnostmi. ANO – NE

4	
---	--

Úkol č. 15

Klemens Václav Metternich (1773-1859) dosáhl významného postavení a stal se tak osobností, která nechybí v žádné z dějepisných učebnic.

A. Označte tvrzení o jeho osobě, která se zakládají na pravdě.

- a) Nákladně přestavěl zámek Kynžvart v Západních Čechách.
- b) V roce 1848 přestoupil na stranu revolucionářů, což znamenalo konec jeho dvorské kariéry.
- c) Byl konzervativním politikem a nepřál novotám.
- d) Byl držitelem Řádu zlatého rouna.
- e) Byl ministrem zahraničí Rakouského císařství a významně se podílel na jednáních Vídeňského kongresu.

4	
---	--

B. Dobře si přečtěte text dobového letáku a odpovězte na otázky pod ním.

Prosba k Metternichovi!

Otče náš Metternichu, jenž jsi ve Vídni, zneuctěno budiž jméno tvé;
přijď k nám brzy řízení jiné; staniž se vůle poddaných v Čechách, na Moravě a v
Slezsku;
dej nám větší chléb;
odpuť nám naše hanění a kletbu, jakož i my odpouštíme ten nový na nás od tebe
uvalený zemský dluh;
neuved' nás v pokušení, ale zbav nás zlatem a stříbrem od všeho zlého.
Amen.

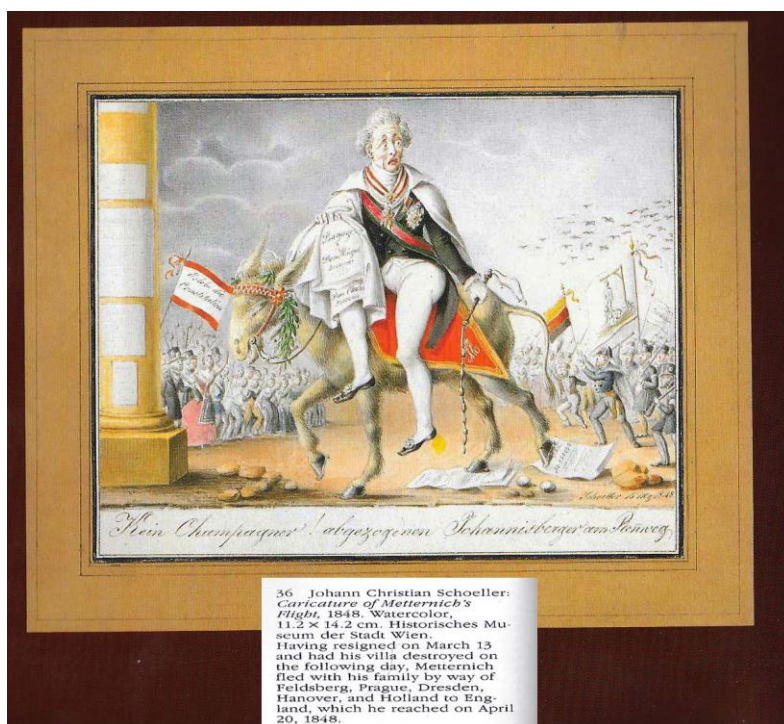
leták z roku 1848

Označte tvrzení, která jsou v souladu s formou a obsahem letáku.

- a) Leták oslavuje knížete Metternichova jako muže, který si zasluhuje úctu všech poddaných.
- b) Kníže Metternich je obviňován z toho, že způsobil velký státní dluh.
- c) Forma letáku parafrázuje křesťanskou modlitbu.
- d) Autor letáku si přeje, aby se stal kníže Metternich novým panovníkem, protože je bohatý.

2	
---	--

C. Prohlédněte si pozorně karikaturu od Johanna Christiana Schoellera a odpovězte na otázku pod ní.

36 Johann Christian Schoeller:
*Caricature of Metternich's
Flight, 1848. Watercolor,
11.2 x 14.2 cm. Historisches Mu-
seum der Stadt Wien.*
Having resigned on March 13
and had his villa destroyed on
the following day, Metternich
fled with his family by way of
Feldsberg, Prague, Dresden,
Hanover, and Holland to Eng-
land, which he reached on April
20, 1848.

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Volný překlad popisku:

Poté, co 13. 3. 1848 odstoupil a jeho vila byla zničena, utekl Metternich se svou rodinou přes Feldsberg, Prahu, Drážďany, Hannover a Holandsko do Anglie, kam dorazil 20. 4. 1848.

Německý název obrazu:

Žádné šampaňské. Johannisberg je ztracen.

(pozn. Johannisberger am Renweg bylo oblíbené Metternichovo sídlo)

Označte tvrzení, se kterými po pečlivém prozkoumání obrázku souhlasíte.

- a) Davy v pozadí se s odjíždějícím knížetem Metternichem loučí a mávají mu.
- b) Německý nápis asi vyjadřuje, že Metternich miluje šampaňské.
- c) Kníže Metternich vypadá vyděšeně.
- d) Osel, na kterém Metternich odjíždí, je zvolen záměrně, aby ho zesměšnil.
- e) Žluto-červeno-černý prapor naznačuje touhu vídeňských povstalců po založení sjednoceného německého státu pod vedením nového císaře.

2	
----------	--

D. V roce 1851 se kníže Metternich mohl vrátit. Žil pak střídavě na dvou místech. Zaškněte je.

- a) Ratibořice
- b) Kynžvart
- c) rodinné sídlo ve Vídni
- d) Plasy

2	
----------	--

E. Kde je kníže Klemens Václav Metternich pohřben?

- a) na Kynžvartě
- b) ve Vídni
- c) v Plasích
- d) v Johannisbergu

1	
----------	--

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Úkol č. 16

Počátky industrializace v habsburské monarchii jsou neodmyslitelně spojené s Hugem Františkem ze Salm-Reffierscheidtu, který se podílel na vzniku celé řady moravských podniků. Kde byste si díky němu mohli...

a) ... prohlédnout první strojírnu v zemi?	a) -
b) ... objednat uměleckou litinu?	b) -
c) ... koupit cukrovou homoli?	c) -

Vyberte z následujících možností:

1. v Blansku
2. ve Znojmě
3. v Doubravících nad Svitavou
4. v Rájci nad Svitavou
5. v Hronově

3	
----------	--

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY

Úkol č. 17

Na základě mapy rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda platí (zakroužkujte ANO), či nikoliv (zakroužkujte NE)

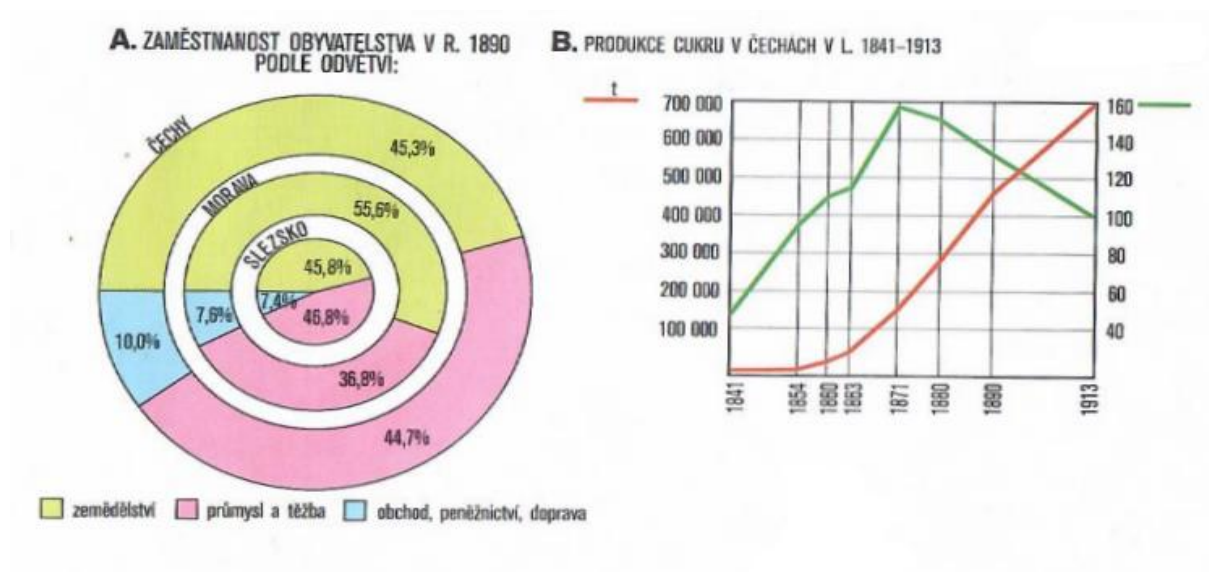

1. V 60. letech 19. století patřily Humpolec, Jihlava a Třebíč k průmyslovým centrům
habsburské monarchie. ANO – NE
2. V roce 1870 bylo možné z cestovat z Plzně do Českých Budějovic vlakem. ANO – NE
3. Mezi lety 1870 a 1918 byly postaveny přehrady v Jevišovicích a v Hamrech. ANO – NE
4. Podle mapy většina průmyslových středisek na Moravě vznikla do roku 1870. ANO – NE

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Úkol č. 18

Na základě grafů A a B rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda platí (zakroužkujte ANO), či nikoliv (zakroužkujte NE).

1. Na počátku 90. let 19. století pracovalo v Čechách více obyvatel v zemědělství než v dopravě, obchodu a peněžnictví. ANO – NE
2. Více jak polovina obyvatelstva Moravy byla ve sledovaném období zaměstnána mimo jiné v průmyslu. ANO – NE
3. Méně jak 10% populace ve Slezsku pracovalo ve sledovaném období mimo jiné v obchodě či dopravě. ANO – NE
4. Produkce cukru v Čechách měla po roce 1880 klesající tendenci. ANO – NE
5. Po roce 1881 vzrostl počet cukrovarů v Čechách o 60 nových podniků. ANO – NE

**NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT
ČESKÉ REPUBLIKY**

Úkol č. 19

V letech 1920 a 1930 se Buquoyové přihlásili k německé národnosti. Hrabě Karel Jiří (1885-1952) měl dva syny. Mladší z nich Jan Oldřich (1925-1943) zahynul jako námořní kadet při potopení křižníku Scharnhorst. Starší syn Ferdinand Karel (1915-1986) byl spolu s otcem v letech 1945-1947 uvězněn v internačním táboře. Hrabě Karel Jiří byl prohlášen za germanizátora Šumavy.

Odhadněte, co se stalo s rodovým majetkem:

- a) v nezměněné podobě byl nakonec vrácen rodu v roce 1948
- b) byl zabaven na základě práva vítězů
- c) byl zabaven na základě tzv. Benešových dekretů
- d) nezaznamenal žádných změn

2	
---	--

Celkem:

80	
----	--